

TØRKLÆDERNE I SØNDERHO

Efter kroningen af kejser Napoleon, blev det "moderne" at binde et tørklæde ovenpå luen. Det betød, at interessen for at købe tørklæder steg, og produktionen af tørklæder i Europa blev forøget.

Også i Danmark blev der vævet bomuldstørklæder. Der kendes 2 adresser i Nordby, som vævede den røde hverdagsklud, som vi kalder den, og bomuldskluden Tinne blev vævet i Sønderho ca. 1830-40. Senere overtog de store dampvæverier, bl.a. Gredana, de større produktioner.

Sømændene købte i sejskibstiden silketørklæder med hjem til deres koner og kærester, når de var på langfart. De blev alle smuglet ind i Danmark, da det var forbudt at importere silkestoffer. De blev bl.a. pakket ind i buksebenene, så tolderne ikke kunne opdage dem. Der findes stadig rigtig mange af de gamle silkeklude rundt omkring i skuffer og

skabe på Fanø, men de er desværre i dag blevet så mørre, at de ikke kan bindes uden at gå i stykker. Det betød, at da sejskibstiden var forbi omkring ca. år 1900, blev der ikke mere indført silkeklude til Fanø.

Fanøtørklædet bliver moderne

I 60'erne og 70'erne blev det meget moderne at gå med Fanøtørklæde om halsen til den islandske sweater, og der var en stor omsætning og salg af den traditionelle røde klud over hele landet. Den dag i dag kommer der stadig ældre kvinder ind i Lorenzens Butik og mindes deres ungdom, hvor de gik med et Fanøtørklæde om halsen.

Randers Handskefabrik fik i 80'erne igangsat en meget stor produktion af maskinvævede tørklæder i Japan, den røde hverdagsklud og den grønne bomuldsklud, også kaldet dollarkluden. De blev fremstillet i 3 størrelser 70x70, 90x90 og 110x110 cm. Det indebar, at de gamle mørnede tørklæder nu blev erstattet af den røde klud til hverdagsdragten, og den grønne klud til festdragten.

Reproduktion af originale tørklæder

Et tidligere bestyrelsesmedlem i Fonden Gamle Sønderho, nu afdøde Jørgen Engel, kommer i 1992 i forbindelse med et bistandsprojekt i Bangladesh i kontakt med Lone Rahman, en dansk dame, der ejer et silkevæveri i Dhaka. Hun indvilger i at prøve at kopiere de gamle Fanøtørklæder, og de originale Fanøtørklæder, som er forlæg for kopierne, og som er blevet brugt på Fanø op til midten af sidste århundrede, lånes af private og fra samlinger på Fanø.

Disse originaler sendes derefter ud til Bangladesh med besøgende, turister eller personer der arbejder derude, således at disse klenodier ikke kan gå tabt i posten / kurerservice.

De originale tørklæder bliver undersøgt og følgende bliver fastlagt: trådtykkelse, farver (de oprindelige farver, som pt fremstår falmende etc.), søges bedst muligt identificeret, således at

kopierne kan fremstå som de oprindelige, men nu falmende tørklæder, da de var nye, og dermed kan starte deres egen "forældelsesproces".

Garner / tråde kommer fra henholdsvis Kina og Bangladesh, idet der er århundredlang tradition for silkeproduktion i Bangladesh og Kina. De forskellige garner / tråde farves derefter som håndarbejde, med farver fra Indien, Tyskland, Taiwan osv. Derefter sættes garnet / trådene op på en håndvæv (en såkaldt Chittaranjan) i.h.t. mønstrene på det originale tørklæde. Der sættes normalt op til vævning af 25 el. 50 tørklæder ad gangen.

De oprindelige tørklæder måler fra ca. 95 x 95 cm til ca. 105 x 105 cm. Kopierne væves dog i målet ca. 110 x 110 cm, idet hovedstørrelsen i Danmark åbenbart er forøget i de seneste 100 år!

De lange baner med op til 50 tørklæder klippes efter vævningen op og kantes, klar til at blive afsendt til Danmark. Mange har gennem årene syet nye dragter, men det har været specielt vanskeligt at finde tørklæder passende til de mange forskellige dragttyper.

For at afhjælpe problemet mht at skaffe tørklæder til specielt de nye dragter, men også som erstatning for slidte og falmende gamle tørklæder, er der blevet produceret et stort antal forskellige tørklæder i såvel 100% bomuld, blandet bomuld og silke og i 100% silke. Der er mere end 50 forskellige i farver, mønstre og materialer, således at der er typer der kan passe til alle de forskellige dragttyper (konfirmand, daglig, fest, høst, enke, sorg, halvsorg og bryllup).

Desværre afhændede Lone Rahman sit silkevæveri omkring 2010 og rejste tilbage til Danmark. Det indebar, at rigtig mange af disse tørklæder af meget høj kvalitet blev udsolgt siden da, og først i 2015 får vi kontakt med Margit Korshøj, som igennem mange år har fået produceret silketørklæder i Calcutta i Indien. Hun kontakter sin producent og forhører sig om muligheden for at kopiere Fanø-tørklæder.

Vi starter en produktion i Indien ud fra kopiering af Jørgen Engel tørklæderne, og det viser sig at være ret vanskeligt at få den samme høje kvalitet. Inderne vil gerne producere et større antal, for at det bliver økonomisk attraktivt, og på grund af Corona, tager det rigtig lang tid fra bestilling til modtagelsen af tørklæderne, helt op til et år.

Ved modtagelsen af originaltørklædet analyseres mønstrene, og man bestiller det garn, der skal bruges. Derefter indfarves garnerne i præcis de farver, som er i tørklædet. Væven sættes op, og da garnet er meget fint, måske 30 tråde pr. cm, tager det flere dage.

Under vævningen skal væveren holde styr på mønsterrapporten og skudtætheden, så tørklædet får det rigtige mål 110x110. Derfor vil der altid være variation, især ved de første tørklæder.

Når tørklæderne er færdige, bliver de vasket, får syet kanter og diverse labels bliver monteret, strøget og pakket i poser. Vi godkender selv de tilsendte prøver, og hvis ikke de lever op til vores krav, må de lave en ny prøve. Det tager ofte 3–4 måneder at få lavet prøven og 3–4 måneder for selve produktionen. Ved levering af prøven oplyses prisen, og derefter bekræftes den endelige ordre.

Som skrevet er 50–100 tørklæder en meget lille produktion i Indien, og Fonden overvejer, hvordan vi kan aftage flere fremover.